

ПОКАЛЬЧУК Ірина Станіславівна,
курсант Військового інституту
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Науковий керівник:

БЕРИСЛАВСЬКА Оксана Михайлівна,
доцент кафедри військового права
військового факультету міжнародних
відносин та права Військового
інституту Київського національного
університету імені Тараса Шевченка
імені Тараса Шевченка, кандидат
юридичних наук, доцент

ВПЛИВ РЕВОЛЮЦІЙ 1917–1921 РР. ТА БОРОТЬБИ ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ НА СУЧАСНУ УКРАЇНСЬКУ ІДЕНТИЧНІСТЬ

Українська революція 1917–1921 років, відома як період Визвольних змагань, стала справжнім каталізатором формування модерної української нації. Цей час охоплює низку драматичних подій: від створення Центральної Ради в березні 1917 року під керівництвом Михайла Грушевського, проголошення автономії (Перший універсал у червні 1917-го) і незалежності (Четвертий Універсал 22 січня 1918-го), до спроб об'єднання українських земель (Акт Злуки 22 січня 1919-го) та героїчної боротьби проти зовнішніх агресорів. Хоча революція завершилась військовою поразкою, з поділом українських територій між більшовицькою Росією, Польщею, Румунією та Чехословаччиною, вона не була повною невдачею. Навпаки, вона мала потужний мобілізаційний вплив на національні сили, сприяла консолідації нації та зростанню етнічної й політичної самосвідомості, змусивши більшовиків піти на поступки, як-от культурні пільги та проголошення УСРР. Сьогодні, в умовах російської агресії, що триває з 2014 року (з новою гострою фазою повномасштабного вторгнення з 2022), ці події сприймаються як пряме продовження боротьби за суверенітет, підкреслюючи стійкість української ідентичності [3].

До 1917 року українці часто сприймалися як етнографічна група в межах Російської чи Австро-Угорської імперій, без власної політичної суб'єктності. Революція кардинально змінила це, перетворивши українців на політичну націю. Центральна Рада видала універсали, які еволюціонували від вимог автономії до повної незалежності. Важливим кроком стало створення державних інститутів: парламенту, уряду, армії, грошової системи та дипломатичних відносин. Акт Злуки між УНР та ЗУНР втілював ідею соборності – єдності українських земель, яка залишається ключовим елементом сучасної ідентичності. Цей період остаточно сформував національну ідентичність в середовищі еліти та мас [2]. Серед політичних діячів виділялися три типи свідомості: «українська ідентичність» (Михайло Грушевський, Симон Петлюра, Володимир Винниченко, які активно боролися за незалежність),

«подвійна лояльність» (наприклад, Микола Василенко чи Володимир Вернадський, які поєднували українську культурну специфіку з лояльністю до загально російського простору) та «загальноросійська самосвідомість» (деякі міністри, які приховували імперські інтереси). Ця різноманітність послаблювала єдність, але збагачувала ідентичність, роблячи її гнучкою. Слабкість національної свідомості серед мас, зосереджених на аграрних реформах, стала причиною невдач, але революція прискорила процес націотворення, ліквідувавши статус «малоросів» у Російській імперії [5]. Як зазначає Я. В. Верменич, саме в імперську добу просторові координати (Гетьманщина, Слобожанщина, інші регіони) стали основою для конструювання територіальної ідентичності, що лягло в основу подальшого розвитку національної свідомості [1, с. 267–271].

Більшість сучасних державних символів України походять саме з цієї доби. Синьо-жовтий прапор набув офіційного статусу за Центральної Ради, символізуючи небо й пшеничні поля. Тризуб, пов'язаний з Київською Руссю та князем Володимиром Великим, став державним гербом УНР у 1918 році й зберігається досі. Гімн «Ще не вмерла Україна» з текстом Павла Чубинського та музикою Михайла Вербицького став емблемою незалежності та опору. Ці символи сьогодні активно використовуються в Збройних силах України. 93-тя окрема механізована бригада «Холодний Яр» носить назву одного з центрів повстанського руху 1919–1921 років і використовує гасло «Слава Україні! Героям слава!» як офіційний бойовий клич. 59-та окрема механізована бригада імені Якова Гандзюка (командир армії УНР) інтегрувала в свою емблему елементи тризуба та прапора УНР. 80-та окрема десантно-штурмова та 10-та гірсько-штурмова бригада імені Героїв Трипілля (символ боротьби 1919–1920 рр.) регулярно використовують синьо-жовті прапори УНР під час бойових дій та церемоній. Ці бригади не лише зберігають історичну пам'ять, а й транслиують ідеологію УНР – соборність, державницьку традицію та готовність до збройної боротьби за незалежність – у сучасний контекст війни, що триває з 2014 року, з ескалацією після повномасштабного вторгнення 2022 року [3].

Поразка 1921 була зумовлена не лише зовнішніми ворогами (більшовицька росія, Польща, денікінці), а й внутрішніми розколами між соціалістами, консерваторами та анархістами. Конфлікти між Центральною Радою, Гетьманатом Павла Скоропадського та Директорією підкреслили потребу в єдності та мобілізації ресурсів. Ці уроки актуальні сьогодні: розуміння, що національна єдність – запорука виживання, стало рисою ідентичності після 2014 року. Революція сформувала сприйняття свободи не як статичного стану, а як постійної боротьби. Поразка «законсервувала» ідею незалежності в еміграції, підпіллі та дисидентському русі, вплинувши на відновлення державності 1991-го. У контексті війни 2022 року росія заперечує українську націю, подібно до більшовиків, що робить революцію моральним компасом для опору [6].

Сучасні події – Помаранчева революція, Євромайдан 2013-2014 років, початок російської агресії з 2014 року та повномасштабне вторгнення 2022-го – сприймаються як продовження Визвольних змагань. Як показує Andrew

Wilson, стійкість українців у війні 2022 року пояснюється кумулятивними змінами ідентичності через послідовні революції (Помаранчева, Революція Гідності та дві фази війни – з 2014 і з 2022 року), що призвело до формування консолідованої громадянської та політичної нації з рівнем консенсусу 80–90% щодо незалежності та європейського вибору [4]. Геополітичні паралелі з російсько-українською конфронтацією підкреслюють патерн: контроль над територіями та культурна асиміляція, що триває з 1917-го. Переконавання «Ми – нація, що не здається» має коріння саме в цій епосі [7].

Попри поразку, Українська революція 1917–1921 років була успішною в царині ідентичності: відродила державницьку традицію, закріпила символи, сформувала соборність, навчила свободу як боротьбі та підкреслила єдність. Вона заклала фундамент для сучасної України, де ідентичність – динамічна, стійка до загроз. У 2026 році, в умовах триваючої війни, зв'язок з поколінням революціонерів надихає на перемогу, роблячи цю історію не просто минулим, а живим джерелом сили для майбутнього.

Список використаних джерел

1. Верменич Я. В. Україна: історичний простір ідентичності. Київ : Інститут історії України НАН України, 2025. 667 с.
2. Український інститут національної пам'яті. Акт Злуки УНР і ЗУНР URL: <https://uinp.gov.ua/istorychnyy-kalendar/sichen/22/1919-akt-zluku-unr-i-zunr>.
3. Українська революція 1917-1921 років: вплив на сучасну Україну. *Експеримент*. 2025. 8 травня. URL: <https://md-eksperiment.org/post/ukrayinska-revoljutsija-jak-vona-vplynula-na-suchasnu-ukrayinu> (дата звернення: 17.01.2026).
4. Wilson A. Ukraine at war: Baseline identity and social construction. *Nations and Nationalism*. 2024. Vol. 30. Is. 1. P. 98–118. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/nana.12986>.
5. Проблема «національної ідентичності» українських політичних діячів доби української революції 1917-1921 рр. Острозька Академія. URL: <https://naub.oa.edu.ua/problema-natsionalnoji-identychnosti-ukrajinskyh-politychnyh-diyachiv-doby-ukrajinskoji-revoljutsiji-1917-1921-rr>.
6. Наслідки Української революції 1917-1921: вплив на сучасну Україну. URL: <https://61000.com.ua/naslidky-ukrayinskoyi-revoljutsiyi-1917-1921-vplyv-na-suchasnu-ukrayinu>.
7. Російсько-українська війна 2014-2017 років в контексті незавершеності української революції 1917-1921 років. *Націоналістичний портал*. URL: <https://ukrnationalism.com/publications/2568-rosiiskoukrainska-viina-20142017-rokiv-v-konteksti-nezavershenosti-ukrainskoi-revoliutsii-19171921-rokiv.html>.

